

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра журналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
ЖУРНАЛІСТСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ У ТРАДИЦІЙНИХ МЕДІА
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

Галузь знань _____ 06 «Журналістика» _____

Спеціальність _____ 061 «Журналістика» _____

Освітня програма _____ Журналістика _____

Спеціалізація _____ Журналістика _____

Вид дисципліни _____ за вибором _____

Факультет _____ філологічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філологічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Нечаєва Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри журналістики.

Протокол від “13” червня 2018 року № 13.

Завідувач кафедри журналістики

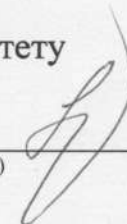

_____
(підпис)

Хавкіна Л. М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філологічного факультету.

Протокол від “21” червня 2018 року № 5.

Голова методичної комісії філологічного факультету

_____
(підпис)

Гноєва Н. І.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Журналістська майстерність у традиційних медіа» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра

06 «Журналістика»

спеціальність 061 «Журналістика»

спеціалізація – журналістика

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Диджиталізація як сучасна філософія формування життєвого простору останніми роками потужно впливала на традиційні медіа, змушуючи змінюватися як технології відтворення та передавання інформації, так і практики написання журналістських текстів. Однак, на щастя, технічний прогрес не може поки що замінити творчу уяву, соціальне чуття й письменницький талант, якими в ідеалі повинен володіти майбутній медіапрацівник.

Журналістська майстерність є доволі умовною категорією, особливо в аспекті вузівської дисципліни. Її можна описати, назвати її характерні риси, показати шляхи й способи формування майстерності як набору професійних навичок і умінь, якими повинен оволодіти студент, аби в майбутньому досягти свого, унікального рівня написання текстів (не важливо: словом, звуком, зображенням, знаком). Проте навряд чи можливо навчити журналістської майстерності, адже головною її навичкою є вміння багато працювати: над собою, над словом, над оточуючим світом. Зацікавленості в соціальних процесах і бажанню висловити власну думку, мотивовану, виражену, гостру, навчити неможливо.

Метою вивчення дисципліни є формування у майбутніх медіапрацівників конкретних знань і умінь спілкування з різними людьми в різних обставинах, знаходження актуальних, цікавих тем, написання якісних текстів, формування компетентної, цілісної позиції щодо різних аспектів життя в аудиторії.

1.2. Головні завдання дисципліни:

- формування чітких етичних установок щодо роботи журналіста;
- усвідомлення ролі традиційних медіа у висвітленні соціальних процесів;
- здатність аналізувати і критично оцінювати дійсність для написання журналістського матеріалу;
- формування практичних навичок використання базових знань спілкування в професійній діяльності;
- формування авторського стилю як основи професійного зростання.

Об'єктом навчальної дисципліни «Журналістська майстерність у традиційних медіа» є авторський стиль як базис формування професійної майстерності.

Предметом навчальної дисципліни «Журналістська майстерність у традиційних медіа» є формування персональних навичок написання журналістських матеріалів для традиційних ЗМІ.

1.3. Загальна кількість кредитів 3 (стаціонар).

1.4. Загальна кількість годин: 90 годин стаціонар.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни «Журналістська майстерність у традиційних медіа»	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
20 год.	-
Практичні, семінарські заняття	

12 год.	-
Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота, у тому числі	
58 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Внаслідок вивчення дисципліни, зокрема участі в практичних заняттях, студент повинен:

знати:

- визначення, структуру, різновиди традиційних медіа;
- деонтологічні, етичні, професійні засади роботи журналіста;
- основні функції журналістики у висвітленні соціального життя;
- правила культури спілкування;
- основні правила будівництва журналістської оповіді в різних жанрах;

уміти:

- зіставляти факти та події в соціальному житті з метою формування нагальних журналістських тем;
- вільно орієнтуватися в суспільно-політичному, економічному, культурно-історичному контексті, оперувати фактами хронологічно й тематично;
- напрацьовувати первісні журналістськознавчі навички;
- використовувати досвід полемічного спілкування при захисті власної позиції у дискусії;
- всебічно аналізувати історико-журналістські явища й використовувати отриманий досвід у власній журналістській роботі.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Традиційні медіа в диджитал середовищі. Засади професійної діяльності журналіста

Тема 1. Поняття традиційних ЗМІ. Місце традиційних ЗМІ в умовах цифровізації інформаційного простору. Конвергенція як ознака трансформації традиційних ЗМІ.

Тема 2. Цифрові технології і журналістська діяльність. Роль Інтернету у пошуці і розповсюдженні інформації. Нові вимоги до написання текстів в умовах гіперінформованості аудиторії.

Тема 3. Етико-правові засади журналістської діяльності. Нові вимоги до професії: універсальність як ознака сучасного медіапрацівника.

Тема 4. Конвергенція традиційних журналістських жанрів. Журналістика факту чи журналістика коментаря: фокус професійної діяльності в сучасних суспільно-політичних умовах.

Розділ 2. Поняття і зміст журналістської майстерності. Авторський стиль.

Тема 5. Поняття журналістської майстерності. Що робить журналіста професійним журналістом?

Тема 6. Психологічні засади роботи журналіста. Уміння спілкуватися. Дискусія, суперечка, полеміка у професійній комунікації журналіста.

Тема 7. Пошук актуальних тем. Уміння знайти власну тему як запорука професійного виживання. Написання влучного заголовка. Знайти свій жанр.

Тема 8. Професія журналіста – бути соціальним арбітром. Специфіка написання текстів і авторський стиль в залежності від аудиторії. Напрацювання власного стилю.

Тема 4. Конвергенція традиційних журналістських жанрів. Журналістика факту чи журналістика коментаря: фокус професійної діяльності в сучасних суспільно-політичних умовах.		2	2									
Разом за розділом 1		8	4									
Розділ 2. Поняття майстерності. Авторський стиль.												
Тема 5. Поняття журналістської майстерності. Що робить журналіста гарним журналістом?		2				8						
Тема 6. Психологічні засади роботи журналіста. Уміння спілкуватися. Дискусія, суперечка, полеміка у професійній комунікації журналіста.		2	4			10						
Тема 7. Пошук актуальних тем. Уміння знайти власну тему як запорука професійного виживання. Написання влучного заголовка. Знайти свій		4				20						

жанр.												
Тема 8. Професія журналіста – бути соціальним арбітром. Специфіка написання текстів і авторський стиль в залежності від аудиторії. Напрацювання власного стилю.		4	4			20						
Разом за розділом 2.		12	8			58						
Усього		20	12			58						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цифрові технології і нові вимоги до написання текстів: порівняльний аналіз.	2
2	Конвергенція і традиційні ЗМІ: українські реалії.	2
3	Інтерв'ю в збиранні інформації: типи, ознаки професійного інтерв'ю. Міні-дискусія на задану тему.	4
4	Аналіз текстів сучасних українських і зарубіжних ЗМІ. Написання заголовків.	4
Разом		12

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Знайти поради професійних журналістів, як стати гарним медійником.	8	Опитування
2	Знайти в українських виданнях п'ять матеріалів різної тематики (політичну, правову, економічну, міжконфесійну, міжнаціональну). Проаналізувати їх. Пояснити власну позицію щодо описаного в текстах.	10	Письмова робота
3	Знайти 20 текстів із заголовками різного типу. Проаналізувати, наскільки назва відповідає змісту матеріалу. Придумати власні заголовки.	20	Опитування
4	Написати на дві теми (цікаву і суспільно-значущу) тексти для різного типу аудиторії (дитячої, молодіжної, вікової, професійної тощо).	20	Письмова робота
	Разом	58	

6. Індивідуальні завдання

Немає.

7. Методи навчання

Лекційні заняття (лекція-бесіда, лекція-опитування, мозковий штурм), практичні заняття (обговорення, аналіз журналістських текстів), самостійна робота студента.

8. Методи контролю

Опитування й оцінювання підготовлених самостійно робіт. Підсумковий контроль проводиться у формі письмового заліку (денне відділення).

Упродовж семестру студенти повинні самостійно підготувати за результатами лекційних і практичних занять дві письмові роботи, за які в сумі вони можуть отримати 60 балів.

Письмова робота «Аналіз журналістського тексту».

Студент повинен знайти 10 текстів різної тематики й проаналізувати їх. Зокрема студент повинен пояснити причини обрання тексту, дати оцінку повноти розкриття заявленої теми, відповідності заголовка, вказати його тип. Студент має розкрити позицію журналіста/редакції у розкритті теми, пояснити власну згоду/незгоду з цією позицією, обґрунтувати причини, чому студент пристає на думку медівника або пояснити коротко, чому він з нею не погоджується і що хотів би, натомість, описати чи акцентувати.

Обсяг роботи: 5–10 сторінок.

Оцінка за роботу: 40 балів.

40 балів студент отримує, якщо повно, розгорнуто, логічно, послідовно розкриває усі аспекти інформаційного повідомлення, робота виконана самостійно, відповідним чином проілюстрована і прокоментована.

30 балів студент отримує, якщо робота в цілому виконана повно, майже всі аспекти прокоментовані й проілюстровані, робота виконана самостійно.

20 балів студент отримує, якщо в роботі розкрито найменше половину заявлених аспектів, вони достатньо прокоментовані, робота виконана самостійно.

15 балів студент отримує, якщо робота виконана поверхово, більшість аспектів не розкрито або розкрито неповно, робота не містить послідовних коментарів і належних ілюстрацій, робота виконана самостійно.

5 балів студент отримує, якщо робота містить поверхневий, частковий аналіз заявлених аспектів без відповідного коментаря й ілюстрацій, робота має несамостійний характер.

Письмова робота «Написання власного тексту».

Завдання студента написати дві розгорнуті замітки на вільно обрану суспільно значущу та розважальну тематику.

Обсяг роботи: 3-5 сторінок.

Оцінка за роботу: 20 балів.

20 балів студент отримує, якщо повно, розгорнуто, логічно, послідовно розкриває тему інформаційного повідомлення, робота виконана самостійно, відповідним чином проілюстрована і прокоментована.

15 балів студент отримує, якщо робота в цілому виконана повно, тема достатньо прокоментована й проілюстрована, робота виконана самостійно.

10 балів студент отримує, якщо тема розкрита в цілому, вона достатньо прокоментована, робота виконана самостійно.

5 балів студент отримує, якщо робота виконана поверхово, тема не розкрита або розкрита неповно, робота не містить послідовних коментарів і належних ілюстрацій, робота виконана самостійно.

0 балів студент отримує, якщо робота має несамостійний характер.

Питання до заліку

1. Поняття про традиційні ЗМІ. Види і сучасний стан розвитку.
2. Місце традиційних ЗМІ в медіасередовищі в умовах цифровізації інформаційного простору.
3. Поняття конвергенції. Вплив трансформації ЗМІ на роботу журналіста.
4. Роль Інтернету у формуванні журналістської майстерності.
5. Трансформації традиційних жанрів в нових медіаумовах.
6. Етичні засади роботи журналіста.
7. Універсалізм як нова вимога професії журналіста.
8. Завдання, проблеми журналістської діяльності.
9. Критерії журналістської майстерності. Поняття творчості.
10. Критерії якості журналістського тексту.
11. Творча індивідуальність журналіста.
12. Творча індивідуальність в журналістиці.
13. Психологічні аспекти роботи журналіста: види професійної комунікації.
14. Спілкування як спосіб отримання інформації. Етичні аспекти.
15. Інтерв'ю як вершина професійної комунікації: особливості жанру й особливості комунікації.
16. Теорія і практика інтерв'ю.
17. Творчі методи в роботі журналіста.
18. Пошук і відбір теми для журналістського тексту.
19. Соціальна роль журналістики й творче самовираження
20. Роль заголовка для розуміння тексту.
21. Різновиди заголовків.
22. Жанрові трансформації в сучасній журналістиці.
23. Пошук інформації. Уміння оперувати фактами.
24. Авторський стиль: особливості й складові.
25. Поняття аудиторії. Вплив аудиторії на зміст і форму тексту.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Самостійна робота		Підсумковий семестровий контроль (залік)	Сума
Розділ 1	Розділ 2		
40	20	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70–89	добре	
50–69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Критерії оцінки знань студента на заліку

- «відмінно» (35-40) – студент глибоко засвоїв теоретичний матеріал, знає зміст розділів, логічно організовує інформацію, грамотно викладає свої думки; володіє практичними знаннями, вміє робити глибокі аналітичні висновки;
- «добре» (30-34) – студент засвоїв теоретичний матеріал, знає зміст розділів, не досить повно аргументує свої судження, допускає порушення логічності й послідовності

викладу матеріалу, неточно вживає терміни;

- **«задовільно» (20-29)** – студент поверхово засвоїв теоретичні знання, орієнтується в змісті розділів, не переконливо аргументує свої судження, частково оперує ключовими поняттями, мова відповіді містить багато помилок;

- **«незадовільно» (0-19)** – студент не знає навчальний матеріал розділів, не дотримується логічності викладу думок, неправильно дає відповіді на поставлені питання, робить неточні висновки, не володіє практичними знаннями, мова відповіді містить багато помилок.

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основне

1. Ботнер, Ю. О. Журналістська майстерність [Текст] : навчальний посібник / Ю. О. Ботнер. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2013. – 232 с.
2. Здоровега, Володимир Теорія і методика журналістської творчості [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл., які навч. за напрям. "Журналістика" / Володимир Здоровега. – 3-тє вид. – Львів : ПАІС, 2008. – 276 с.
3. Каптон, Рене Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед Пресс [Текст] : Професійний поради́ник / Пер. з англ. А. Іщенка. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. — 158 с.
4. Коновалов, А. В. Уроки журналистского мастерства [Текст] : методическое пособие / А. В. Коновалов. – Елец : ЕГУ им. И. А. Бунина, 2009. – 105 с.
5. Самарцев, О. Р. Творческая деятельность журналиста [Текст] : очерки теории и практики : учебное пособие для вузов / О. Р. Самарцев ; под общ. ред. Я. Н. Засурского. – 2-е изд. – Москва : Гаудеамус : Академический проект, 2009. – 528 с.

Додаткове

1. Аньес Ів. Підручник із журналістики: Пишемо для газет/ Ів Аньес. – К.:Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 544 с.
2. Бабосов, Е. М. Социальные конфликты и управление ими. Теория и практика менеджмента конфликта / Е. М. Бабосов. – Минск : Дикта, 2009. – 396 с.
3. Бакулев Г.П. Конвергенция медиа и журналистика. – М.: ИПК работников ТВ и РВ, 2002. – 110 с.
4. Вопросы миграции и беженцев: роль СМИ в укреплении толерантности и борьбе с ксенофобией. Адаптированное пособие для журналистов, работающих в печатных и электронных средствах массовой информации. ЦСИТВИ, Харьков, 2003. - 192 с.
5. Гендер для медій: Підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей. – К.: Критика, 2013. – 220с.
6. Гендерні медійні практики: Навчальний посібник із гендерної рівності та недискримінації для студентів вищих навчальних закладів /Колектив авторів. – Київ, 2014. – 206 с.
7. Герасимова И. А. Практический курс по аргументации. – М., 2003.
8. Журналістська етика: Посібник для підготовки до державного іспиту [Текст] / Авт. кол. – За ред. В.П. Мостового та В.В. Різуна. – Київ, ТЗОВ «ЗН УА», 2014. – 224 с.
9. Земская Ю.Н. Теория текста: Учеб пособие. / Ю.Н. Земская, И.Ю. Качесова, Л.М. Комиссарова, Н.В. Панченко, А.А. Чувакин; Под. ред. А.А. А.А. Чувакина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Флинта: Наука, 2010. – 224 с.
10. Ильин, Е. П. Психология общения и межличностных отношений / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2009. – 576 с.
11. Искусство мультимедиа. Мультимедиа и техника. / Под. науч. ред. Т.Е. Шехтер. – СПб.: Изд-во СПбГУП, 2010. – 204 с.

12. Иванов, В. Ф. Практикум із журналістської етики [Текст] : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. Ф. Иванов, С. В. Штурхецький ; під ред. В. Ф. Іванова. – Вид. 2-ге, стер. – Київ : О. Зень, 2012. – 320 с.
13. Ишмуратов А. Т. Конфликт і згода. – К., 1996.
14. К мобильному обществу: утопии и реальность. / Под ред. Я.Н. Засурского.: Изд-во Моск. ун-та, 2009. – 304 с.
15. Капелюшний, А. О. Редагування в засобах масової інформації [Текст] : навчальний посібник / А. О. Капелюшний ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – 2-ге вид., випр. і допов. – Львів : ПАІС, 2009. – 432 с.
16. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. / Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
17. Ким М.Н. Новостная журналистика. Базовый курс. Учебник. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2005. – 352 с.
18. Клушина Н.И. Стилистика публицистического текста. – М.: МедиаМир, 2008. – 244 с.
19. Кодола, Н. В. Интервью [Текст] : методика обучения : практические советы : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. "Русский язык и литература", "Практическая журналистика" / Н. В. Кодола. – 2-е изд., испр., перераб. и доп. – Москва : Аспект Пресс, 2011. – 174 с.
20. Корконосенко С.Г. Теория журналистики: моделирование и применение: Учеб. пособие. – М.: Логос, 2010. – 248 с.
21. Лабуш, Н. С. Международное гуманитарное право и профессиональная деятельность журналиста : учеб. пособие / Н. С. Лабуш, Р. В. Бекуров. – СПб. : Роза мира, 2004. – 145 с.
22. Лазутина Г.В. Распопова С.С. Жанры журналистского творчества; Учеб. пособие. / Г.В. Лазутина, С.С. Распопова. –М.: Аспект Пресс, 2011. –320 с.
23. Лейси, Х. Как разрешить конфликт на рабочем месте : пер. с англ. / Х. Лейси. – М. : Нипро, 2004. – 192 с.
24. Лубкович, Ігор Соціологія і журналістика [Текст] : підручник / Ігор Лубкович. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – Львів : ПАІС, 2009. – 232 с.
25. Лукина М.М. Трансформация журналистского текста в условиях интернет-среды. // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 10. Журналистика. – 2009. – №3. – С.54-73.
26. Лукина М.М. Фомичева И.Д. СМИ в пространстве Интернета: Учеб. пособие.– М.: Изд-во фак. журналистики Моск. гос. ун-та, 2005. – 87 с.
27. Маклюэн М. Галактика Гуттенберга: становление человека печатающего. Научн. изд. / Пер. И.О. Тюриной. – М.: Акад. Проект: Фонд «Мир», 2005. – 496 с.
28. Маклюэн М. Понимание Медиа: внешние расширения человека. / Пер. с англ. В. Николаева – М.; Жуковский: Канон-Пресс-Ц, Кучково Поле, 2003. – 464 с.
29. Мартин Д. М. Манипулирование встречами. – Минск, 1997.
30. Маслоу А. Мотивация и личность. – СПб.: Питер, 2003. – 352 с.
31. Мельник Г.С., Тепляшина А.Н. Основы творческой деятельности журналиста. – СПб.: Питер, 2004. – 272 с.
32. Мельник, Г. С. Методы журналистики [Текст]: учеб. пособие для студ. фак. журналистики / Г. С. Мельник, М. Н. Ким. – Санкт-Петербург : Михайлов В. А., 2006. – 272 с.
33. Мельник, Г. С. Методы журналистики [Текст] : учебное пособие / Г.С.Мельник, М.Н.Ким. - СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2006. - 272 с
34. Накорякова К.М. Литературное редактирование. – М.: ИКАР, 2002. – 432 с.
35. Новые аудиовизуальные технологии: Учеб. пособие. / Отв. ред. К.Э. Разлогов. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 488 с.
36. Олешко В.Ф. Журналистика как творчество: Учеб. пособие. – М.: РИП-холдинг, 2003. – 222 с.
37. Основы творческой деятельности журналиста: Учебник. / Ред. сост. С.Г. Корконосенко. – СПб.: Знание, СПБИНВЭСЭП, 2000. – 272 с.

38. От книги до Интернета. Журналистика и литература на рубеже тысячелетий. / Отв. редакторы Я.Н. Засурский, Е.Л. Вартанова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2000. – 256 с.
39. От Книги до Интернета: десять лет спустя. – М.: Медиа Мир 2009. – 320 с.
40. Платонов, Ю. П. Психология конфликтного поведения / Ю. П. Платонов. – СПб. : Речь, 2009. – 544 с.
41. Порфімович, О. Л. Конфлікти в мас-медійній діяльності : курс лекцій / О. Л. Порфімович. – Київ : А.С.К., 2013. – 124 с.
42. Потятиник, Борис Интернет-журналистика [Текст] : навчальний посібник / Борис Потятиник. – Львів : ПАІС, 2010. – 246 с.
43. Приступенко, Т. О. Теорія журналістики [Текст] : етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації : навчальний посібник / Т. О. Приступенко. – Київ : Знання, 2011. – 352 с.
44. Присяжний, М. Організація роботи редакції газети і праці журналіста [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Присяжний, М. Лозинський. – Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – 182 с.
45. Проблематика СМИ: Информационная повестка дня: Учеб. пособие для студентов вузов. / Под. ред. М.В. Шкондина, Г.С. Вычуба, Т.И. Фроловой. – М.: Аспект Пресс, 2008. – 316 с.
46. Прозоров, В. В. Власть и свобода журналистики [Текст]: учебное пособие / В. В. Прозоров. – Москва : Флинта : Наука, 2005. – 272 с.
47. Пронина, Е. Е. Психология журналистского творчества [Текст] : для использования при изучении курсов "Психология журналистики", "Психология журналистского творчества", "Литературная работа журналиста" / Е. Е. Пронина. – 2-е изд. – Москва : МГУ, 2003. – 320 с.
48. Распопова С.С. Журналистское творчество: теория и практика освоения: Монография. – М.: МАКС ПРЕСС, 2006. – 260с.
49. Родос В. Б. Спор и полемика. – М., 1996.
50. Рубин, Дж. Социальный конфликт: эскалация, тупик, разрешение / Дж. Рубин, Д. Пруйт, С.-Х. Ким ; пер. с англ. А. Голубева, И. Разумовской. – СПб. : Прайм-Еврознак, 2001. – 352 с.
51. Рэддик Р., Кинг Э. Журналистика в стиле он-лайн: использование Internet и других электронных .ресурсов. / Пер. с англ. А. Матвеева. – М.: ВАГРИУС: Нац. ин-т прессы, 1999. – 416 с.
52. Сергеенко А. А. Газета и её читатели в эпоху Интернета: Монография. / Под ред. В.М. Березина. – М.: Институт повышения квалификации работников телевидения и радиовещания, 2012. – 150 с.
53. Сиберт, Ф. С. Четыре теории прессы : Представления о том, какой должна быть пресса и чем ей следует заниматься в авторитарной и либертарианской теориях и в концепциях социальной ответственности и советского коммунизма : пер. с англ. / Ф. С. Сиберт, У. Шрамм, Т. Питерсон. – М. : Нац. ин-т прессы : Вагриус, 1998. – 223 с.
54. Симонович С.В., Мураховский В.И., Евсеев Г.А. Новые возможности Интернета. Необходимый самоучитель. – СПб.: Питер, 2008. – 480 с.
55. Тертычный, А. А. Аналитическая журналистика [Текст] : учебное пособие для студ. вузов, обуч. по направлению "Журналистика" и спец. "Журналистика" / А. А. Тертычный. – Москва : Аспект Пресс, 2010. – 352 с.
56. Тертычный, А. А. Логическая культура журналиста [Текст] : учебное пособие для вузов / А. А. Тертычный. – [М.] : ВК, 2006. – 404 с.
57. Техника и технология СМИ: печать, радио, телевидение, интернет [Текст] : учебник для студ., обуч. по спец. "Журналистика" / В. В. Тулупов, А. А. Колосов, М. И. Цуканова [et al.] ; под ред. В. В. Тулупова. – Санкт-Петербург : Михайлова В. А., 2008. – 320 с.
58. Тулупов В.В. Дизайн периодических изданий: Учеб. пособие. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2006. – 224 с.

59. Тураева З.И. Лингвистика текста. Текст: Структура и семантика: Учеб. пособие. – Изд. 2-е, доп. – М.: КД Либроком, 2009. – 144 с.
60. Хоменко І.В. Еристика: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 280 с.
61. Черникова, Е. В. Основы творческой деятельности журналиста [Текст] : учебное пособие / Е. В. Черникова. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Школа издательского и медиа бизнеса, 2012. – 415 с.
62. Шевчук, Д. А. Экономическая журналистика [Текст] : учебно-практическое пособие / Д. А. Шевчук. – Москва : ГроссМедиа : РОСБУХ, 2008. – 565 с.
63. Яцимірська, М. Г. Культура фахової мови журналіста [Текст] : навчальний посібник для студ. ін-ту та фак. журналістики / М. Г. Яцимірська. – Львів : ПАІС, 2004. – 332 с.
Учебники, учебные и методические пособия